

“เปิดลาน TPBS ... มาเป็นเจ้าของทีวีสาธารณะร่วมกัน”

ถอดเทปจากรายการ SVN Talk ครั้งที่ 1/2551

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2551

โดย คุณเทพชัย หย่อง ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

Thai PBS สถานีโทรทัศน์ที่เป็นสื่อสาธารณะที่จะเผยแพร่ ความรู้ ข่าวสารข้อมูลสำคัญ สื่อสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสารมวลชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคม ความเป็นสื่ออย่างเป็นสาธารณะ และจุดยืนที่เข้มแข็งภายใต้การเป็นสื่อของประชาชน โดยให้ประชาชนร่วมเป็นเจ้าของ SVN Talk : Thai PBS เวทีที่สร้างพื้นที่ในสาระความรู้ความเข้าใจอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน สื่อบุคคลที่มีบทบาทของคุณเทพชัย หย่อง เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนทีวีสาธารณะของประชาชน

ความเป็นมา ,ลักษณะการทำงานและทิศทางของไทย PBS ในอนาคต

ไทยPBS หรือที่รู้จักกันในชื่อทีวีไอทีวีและก่อนหน้าคือ ไอทีวี ซึ่งเป็นผลพวงจากพฤษภาทมิฬปี2535 ซึ่งเป็นสมัยของทหารครองเมือง ตั้งแต่ปี 2533 – 2535 ที่ทีวีทุกช่องถูกควบคุมโดยทหารโดยตลอด ชาวบ้าน ไม่สามารถรับรู้ข่าวสารได้ สื่อไม่สามารถตรวจสอบผู้ที่มีอำนาจได้ รวมถึงการขาดเสรีภาพในการทำงานจากการถูกแก้สัมปทาน ถูกลดบทบาทลงในความสำคัญของข่าว และสาระบันเทิงในช่วงรัฐบาลของคุณทักษิณ จนกระทั่งสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองต่อมาจากการยึดสถานีโทรทัศน์ของรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์อีกครั้งเพื่อความชอบธรรม

สิ่งที่ไทยพีบีเอสต้องทำคือการต่อสู้กับความเชื่อที่คุ้นเคยของคนทำรายการโทรทัศน์ต่อผู้รับ ผู้ดูรายการโทรทัศน์ที่ว่าอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า คนไทยไม่ชอบเรื่องที่มีสาระที่มาจากการเกิดทีวีสาธารณะมีแม่แบบจากประเทศที่มีประชาธิปไตย อย่างอังกฤษ BBC หรือ NHK ของญี่ปุ่น หรือเกาหลี และออสเตรเลียทีวีสาธารณะคือ ไม่มีโฆษณา สามารถอยู่ได้ด้วยเงินอุดหนุน ส่วนของไทย PBS คือเงินที่มาจากภาษีจากประชาชน ซึ่งเป็นการเก็บภาษีจาก เหล้าและบุหรี่ หรือภาษีบาป ซึ่งไม่มีเสียงคัดค้าน ตามกฎหมายระบุว่ากรมสรรพสามิตจ่ายให้โดยตรง ไม่ผ่านการจัดสรรงบประมาณ เพราะถ้าผ่านก็จะเป็นช่องทางให้แทรกแซงได้

บทบาทและวัตถุประสงค์ของทีวีสธารณะ

หัวใจสำคัญของทีวีสธารณะคือการเสริมช่องทางในการเพิ่มพื้นที่ในการได้ใช้เวลาในการอยู่ด้วยกันของครอบครัว การพบปะพูดคุยกันของเพื่อนและคนในสังคมร่วมกันจาก รายการข่าวสาระ บันเทิง เทคโนโลยี ประวัติศาสตร์ รวมถึงการขึ้นอยู่กับความถูกต้อง ภายใต้กฎกติกาของบ้านเมือง

บทบาทสำคัญของไทยพีบีเอส การทำประชาวิจารณ์ เปิดพื้นที่ที่จะสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน ของสิทธิมนุษยชน ทำให้คนหรือชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ เพื่อให้ชาวบ้านแสดงออก สามารถปลุกกระแสให้ชาวบ้านมารวมตัวกัน ในการเริ่มต้นการมีส่วนร่วมและการร่วมกันเป็นเจ้าของสร้างวัฒนธรรมการรับข่าวสารข้อมูลจากสื่อให้กับผู้รับ หรือคนดูที่เนื้อหาให้เข้าถึงคนได้กว้างและไกลที่สุด ในแบบการสร้างแรงบันดาลใจและความตื่นตัวให้กับสังคมมากขึ้น รายการดีๆ สามารถสอดแทรกเข้าไปได้ตลอดเวลา เพื่อว่าเด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา คนพิการคนด้อยโอกาส และเป็นช่องที่พ่อแม่สามารถเปิดให้ลูกดูได้ 24 ชั่วโมง รายการมีสาระเข้าถึงคนดูเป็นรายข่าว บันเทิง ละคร รายการเกมโชว์ ต้องเป็นรายการที่ คนดูแล้ว สนุกก่อน การเรียนรู้ที่สนุก ต้องมีละครแต่เป็นละครที่มีความรู้ สนุกและที่สำคัญมีแรงบันดาลใจ ละครไทยไม่มีสักเรื่องที่ดีแล้วมีแรงทำความดี สร้างแรงบันดาลใจ ต่อสู้เพื่อสังคม รวมถึงรายการทำให้คนเห็นถึงความสำคัญของคุณธรรม

โอกาสและอุปสรรค

โอกาส ของไทยพีบีเอส ในการเป็นสื่อที่วีสธารณะคือการสร้างรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพจากคนที่ทำรายการ ที่มีความคิดสร้างสรรค์เปิดช่องทางและพื้นที่ให้คนผลิต และสามารถออกเวลาที่เหมาะสมได้ เป็นจุดที่สำคัญ ทั้งเป็นการเปิดการแข่งขันด้านจินตนาการ แต่ก็ยังมี *อุปสรรค* คือความเข้าใจร่วมกันในบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการสื่อสารต่อสาธารณะในฐานะการตรวจสอบผู้ที่มีอำนาจ แต่แนวทางคือการสร้างให้เกิดความเข้าใจและการทำงานในฐานะสื่อด้วยใจเพื่อสังคมการตรวจสอบและวัดความนิยมของคนดูของไทยพีบีเอสคือ มีทีมวิจัยภายใน โดยมีการร่วมมือกับสถาบันภายนอกที่มีความน่าเชื่อถือ ร่วมกันสำรวจความนิยมในรายการต่าง ๆ และการมีสภาผู้ชมตามกฎหมาย ประกอบด้วยคนจากหลากหลายวิชาชีพ ไม่ต่ำกว่า 50 คน ที่เป็นตัวแทนประชาชนในการตรวจสอบคุณภาพรายการต่าง ๆ และสามารถตั้งเครือข่ายได้ในต่างจังหวัด รายการดี ๆ ดูไม่ยาก แต่ช่องทางที่จะแสดงออกไม่มี

แนวโน้มของไทยพีบีเอสกับการแทรกแซงทางการเมืองและทางธุรกิจ

ไทยพีบีเอสคือสื่อที่ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล องค์กรรัฐหรือองค์กรทางธุรกิจ ต้องการครอบครองสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือ การผลิตรายการทุกรายการที่เข้ามาต้องมีคนตรวจสอบ ต้องมีคนในตรวจสอบ รวมถึงคณะกรรมการนโยบาย จากการสรรหาอยู่เรียกว่าคณะกรรมการนโยบายถาวร 9 คน มีคนจากสื่อ 2 คนที่สรรหา และคนที่อยู่ในองค์กรหลัก ๆ 2-3 คน คณะกรรมการที่จะมาจากการสรรหา เป็นตัวแทนจาก 5 องค์กรหลัก ได้แก่ สภาแผ่นดิน สภานายความ สภาคุ้มครองผู้บริโภค สำนักปลัดนายกฯ ซึ่งอาจจะมีช่องทางที่เอื้อต่อการแทรกแซงได้ในกระบวนการ ที่จะทำคือ การแก้กฎหมายให้ไทยพีบีเอส เหมือนไอทีวี และการควบคุมกลไก รวมถึงการใช้เงินจาก ๒๐๐๐ ล้านบาท

ผังรายการที่ดี จะทำให้ผู้ชมติด รู้สึกเป็นเจ้าของ

รายการสำหรับเด็ก และครอบครัว มีรายการเด็กที่มีคุณภาพ สร้างแรงบันดาลใจและให้เยาวชนได้เรียนรู้จากสถานการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น รายการที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม รายการที่ทำกับคุณบัณฑิต อึ้งรังสี , ขุนอินทร์ เป็นรายการค้นหาเด็กเยาวชนที่มาร่วมวงออเคสตรา หรือดนตรีไทย หรือหากเป็นละครก็จะเป็นละครที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ เป็นต้น หรือรายการที่ส่งเสริมให้คนเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรม ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตัวเองได้ หรือช่วยให้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นตัวเอง

ไทยพีบีเอส คือ สร้างโอกาสของช่องทางหนึ่งที่จะเป็นช่องทางการเสริมสาระความรู้ เช่น สารคดี ดังที่ชาวบ้านและเด็ก ๆ ชอบ ดังนั้นจุดแข็ง ของไทยพีบีเอส คือ บันเทิงที่มีสาระ เช่นละครกุราคุนิง เป็นละครที่มีเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ และมีละคร Drama ที่สอนให้เห็นคุณค่าของสังคม มีรายการ ชิทคอม ที่มีสาระดี ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงพื้นที่ในการแสดงออกในความสามารถกับคนรุ่นใหม่ในการเข้ามาเป็น

ประชาชนเป็นเจ้าของคือเกาะที่สำคัญ

กลุ่มคนเป้าหมายต้องกว้างและมีความหลากหลาย ตั้งแต่ชาวบ้าน จนถึงระดับรัฐมนตรี การสร้างความ เป็นเจ้าของในทุกชนชั้นนั้น ไทยพีบีเอสมีรายการที่มีคุณภาพ มีรายการที่ทุ่มเทจะกลายเป็นสมบัติให้คนดู รู้สึก ห่วงแหน จะทำให้มีคนมาปกป้องรวมถึงสร้างเครือข่ายประชาชนทั่วประเทศ ให้ประชาชนแสดงความคาดหวัง และแสดงความจำเป็นในการมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการ สะท้อนวิถีชีวิตและปัญหาของตัวเอง รวมถึงการให้ ความสำคัญในฐานะที่สื่อเป็นหัวใจในการปฏิรูปการเมืองๆ เป็นสื่อเสรี ที่เข้าถึงคนได้อย่างกว้างไกล

ข้อเสนอแนะจากที่ประชุมต่อประชาชนถึงหนทางการใช้สิทธิในการปกป้องทีวีสาธารณะ

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการสรรหาคณะกรรมการสรรหา ที่จะมาถึงในวันที่ 15 เมษายน เพื่อให้ได้ บุคลากรที่มีคุณภาพและพร้อมจะร่วมผลักดันให้ทีวีสาธารณะนี้ได้พัฒนาไปสู่อุดมคติในการเป็นสื่อทางเลือก ของประชาชนที่มีคุณภาพ โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐกิจและการเมือง โดยที่ต้องเกิดจากความ ร่วมมือของทางสถานีในการสื่อคุณสมบัติของผู้เข้ารับการสรรหา ให้ประชาชนได้รู้ว่าผู้ที่ได้รับการสรรหา นั้นมีคุณสมบัติที่ดีพร้อมหรือไม่ และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจับตามองที่ทำให้ คณะกรรมการที่จะเป็นผู้พิจารณาสรรหาที่มาจากหน่วยงานรัฐ ได้ทราบว่าการคัดเลือกกรรมการนั้น ต้อง ยุติธรรม โปร่งใส และ มุ่งเป้าการพัฒนาสรรหาบุคลากรที่จะมาเป็นผู้กำกับนโยบายที่มีคุณธรรมและปราศจาก การแทรกแซงได้สูงสุด และประชาชนเองที่เห็นความสำคัญของสถานีควร จะช่วยกัน เป็นยามเฝ้าระวัง กระบวนการสรรหา ให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้จริง ด้วยทุกวิถี ไม่ว่า จะมีการเปิดวงคุยกันเป็น Public Dialogue คุยกับนักธุรกิจ แม่ค้า คนทุกอาชีพ การส่งต่อข่าวสาร ทาง อีเมล การเขียนบทความถึงบุคคลที่เสนอชื่อ เพื่อได้รับการสรรหา ทำเวบบอร์ด เพื่อการสร้างความแข็งแรงให้ประชาชนมีส่วนร่วม ว่าคิดอย่างไรกับพีบี เอส คิดอย่างไรกับรายการต่าง ๆ และนำขึ้นเว็บ เปิดพื้นที่ให้คนมามีส่วนร่วม อย่างชอบธรรม และด้วยอำนาจที่ มีอยู่ เป็นต้น